

1933

112288

Hvad er sannheten om valget 1933

EN FORRETNINGSMANNS SYN.

I de siste noen og trede år har jeg vært selvstendig forretningsmann. Jeg har aldri ønsket politiske hverv, men jeg har alltid hatt god anledning til å følge med i norsk politikk.

Norsk politikk har visselig ikke fristet forretningsmenn til deltagelse og den frister ikke mig heller i framtiden, selv om renere linjer kan nås.

Allikevel står det nødvendig for mig å behandle i en artikkel det nye i tiden, sett med en forretningsmanns øine.

Siden de store politiske kamper før Unionsbruddet, har vi ikke vært vidne til en slik fanatisk strid, som den der i denne valgkamp pågår for og imot Nasjonal Samling.

Samlingen bekjempes fra to si-

Av
direktør
Harry Høst.

der — både fra den borgerlige reaksjon og — helt naturlig — fra Nasjonal Samlings diametrale motsetning, det marxistisk innstillede Arbeiderparti.

Jeg skal til å begynne med søke å forklare dette merkelige forhold, ikke minst fordi der da nåes inn til kjernen i Nasjonal Samling med en gang.

Marxismen er på sett og vis en religion for de mindre velstillede i

samfundene, og der trenges ikke meget objektivitet for å kunne forstå at denne livsopfatning faller naturlig for de lag av befolkningen som ikke er lykket å nå frem til hvad de — forsåvidt med rette — mener er deres berettigede „plass i solen”. Ingen ønsker å leve på skyggesiden.

Våre borgerlige partier har på alle sine programmer „kamp mot marxismen”, og omend disse partier

silkeklørlig har gjort meget for å rette på de skjeve forhold, har deres innstilling alltid vært „kamp mot” — med andre ord, de borgerlige partier har den hele tid vært sterkt negativt innstillet.

Nasjonal Samlings kjerne er å komme med en ny positiv livsopfatning, som bygger på livsprinsipper den mener er bedre enn de marxistiske og som derfor burde ha en særlig evne til å samle alle, enten de står til høire eller til venstre.

Foreløbig blir Nasjonal Samling bekjempet fra to sider, og dens arbeid prøves sværtet og mistenkeliggjort. Bevegelsen finner sig i det og bryr sig heller ikke så meget om det, for den mener at sannheten allikevel vil seire.

Fra de borgerlige partier blir Nasjonal Samling naturligvis be-

kjempet for å se på norsk økonomi med partigjerdene, og forsøke å fastslå at om de fleste almindelige hovedsaker i dagens politikk, tenker alle på sett og vis nok så likt — jeg mener den borgerlig innstillede del av folket, selv om politikerne ikke alltid har samme „bølgelengde” som sine velgere.

Det er derfor ikke min opgave å slåss med Hambro og Hundseid og hvad de allesammen heter.

Men jeg må sette fingeren på en påstand fra borgerlig hold som er grunnfalsk, når det gjelder Nasjonal Samling. Det er påstanden at de er stats-socialister. Det er akkurat det motsatte av sannheten, og når denne ting kan sette sin livsopfatning op mot marxismen, så er det selvsagt nettop fordi dens ideer ikke er stats-socialistiske.

Jeg vil ikke hevde at de andre partier taler mot bedre vidende, men da står der ærlig talt intet annet tilbake å formode enn at disse folk i grunn og grunn er uvidende i spørsmålet.

Toppen av stats-socialisme nådes av Solkongen, Frankrikes store Leahvig, som sa: „Staten det er mig”.

En annen topp av stats-socialisme er det russiske Sovjet, hvis stat er alt og den almindelige mann absolutt intet.

Man kan altså nå den absolutte stats-socialisme fra to veier, både ovenifra og nedenifra.

Se, dette er nu den egentlige stats-socialisme som Norge, takket være Høire og Venstre allerede er rikelig begavet med i form av monopoler og statens innblanding i art og smått.

Den almindelige socialisme går som bekjent videre. Den amerikener kun statsdrift og ophever den private eiendomsrett.

Nasjonal Samlings livsopfatning er individets frihet og opdrift i et lovordnet solidarisk samfund, hvor staten blander sig minst mulig inn i borgernes anliggender, mens der samtidig, så langt gjørlig er, skaffes hvert enkelt menneske de samme begynnelsesmuligheter.

Dette er opriktig talt det motsatte av stats-socialisme, og ennu mindre er det socialisme. Det trenger der kun et minimum av vett til å forstå.

Hvis ikke marxismen hadde

vært praktisert, vilde det kanskje blitt vanskeligere for Nasjonal Samling å kjempe sine meninger frem.

Det er bestikkende at alle mennesker bør være like — det høres så riktig, at det er urettferdig at ett barn fødes til rikdommens trygghet — et annet til armodens kamp.

Jeg har prøvet å se så objektivt som det bare er mulig, og jeg er kommet til det resultat, at klasseforskjellen i Russland er betydelig større enn i Norge, og at klasseforskjellen i Russland stadig er blitt skjærpet samtidig som fattigdommen stadig blir bitrere.

Det lar sig ikke nekte at et medlem, selv av en privilegert arbeiderklasse i Russland lever uendelig mere karrig enn en arbeidsledig forsorgsunderstøttet norsk arbeider.

Og dog var Russland et fra naturens side særlig rikt utrustet land.

Man innvender at grunnen er at Russland står isolert. Hvis hele verden var Sovjetrepublikker vilde det bli anderledes.

Noe bevis kan der ikke føres hverken i den ene eller annen retning.

Men jeg kan ikke se at noen fordel vilde nåes, ti de samme hemninger vilde være tilstede. Hemningene ligger i menneskene selv.

Spenningen i livet — muligheten for opdrift og muligheten for å nå en større personlig lykke, kan ikke tas fra menneskene uten at der skjer en ubotelig skade.

Nasjonal Samling søker i sine læresetninger å hamre inn i bevissheten nødvendigheten av den størst mulige frihet for individet, men innenfor rammen av et lovordnet og solidarisk samfund.

Hvad er et solidarisk samfund? Først og fremst vil jeg fremheve, at i et solidarisk samfund må hvert arbeidsløst medlem skaffes adgang til å få arbeid, best mulig tilpasset det som faller naturlig for ham, og hvor han kan gjøre sig nyttig. Men til gjengjeld må hvert medlem av et solidarisk samfund ha plikten til å arbeide.

Der innvendes naturligvis: Har landet råd til det? Hvor skal pengene komme fra?

Der skal ikke så meget logikk

til å forstå at et ordnet samfund, som det norske, har langt lettere for å greie sig når alle arbeider — ti de som nu går ledige, de må da også fødes og klæs, uten at de gir samfundet noe igjen.

Til tross for masseforsorgen av folk, som idag intet bestiller, var vor betalingsbalanse i 1932 — et av de svarteste år i Europas historie — aktiv. Vårt statistiske Centralbyrå kunde oplyse at vi, efter å ha betalt hvad vi måtte kjøpe fra utlandet, samt renter og avdrag av vor utenlandske gjeld, hadde lagt oss penger tilbeste.

Tenk på at dette var året efter at arbeidslivet i 1931 var lammet ved streik og lockout tre fjerdedele av året.

For å nå frem til et solidarisk samfund, må der først og fremst gis hel og ubetinget beskyttelse av friheten til å arbeide, til å gi arbeid og til å ta arbeid.

Dette gjør det nødvendig at de nuværende fagorganisasjoner — både arbeidsgiverforening og arbeiderforening blir helt upolitiske, og at forholdet mellem arbeidsgiver og lønsmottager reguleres ved en arbeidslov.

I et solidarisk samfund er det utelukket at lønsgivere og lønsmottagere kan ligge i strid.

For øieblikket er vel også en rett vesentlig grunn til arbeidsløsheten i et land som vårt: Frykten for å sette nye hjul igang — frykten for fagforeningsterroreren.

Vi skulde ellers ha bedre chancer enn de fleste andre land i kampen for tilværelsen i denne vanskelige tid.

Våre kyster er fiskerike som få andre steder i verden. Våre fangstmenn hersker suverent over Arktis og Antarktis. Våre rike skoger gir virke til industrier som er nødvendige for de store kulturcentra. Vår skibsfart har vært klokt ledet, så vi har en stor og helt moderne flåte. Våre fjell har malmrikdommer, og våre fosser gir muligheter for storindustri.

Endelig vilde vår modernisering — jordbruket — ha gode utsikter til å kunne ernære befolkningen, hvis den blev viet tilstrekkelig oppmerksomhet og gjeldskrisen på landet blev saneret.

Selv om vi således fra naturens side står rikere rustet enn de fleste andre land, så er jeg ikke blind for de mange vanskeligheter som tår-

ner sig op. Store markeder som Russland og Tyskland vil ha stadig vanskeligere for å kjøpe. England har sine kolonier å ta hensyn til. Frankrike kontingenterer, og Amerika søker å reise sig ved metoder som for mange fortøner sig som adskillig teoretiske og uprovede.

Jeg er ikke blind for den store gjeld vi har pådratt oss, om vi enn ikke skal glemme at vi også har skaffet oss aktiver.

Personlig er jeg av den mer optimistiske mening, at hvis vi kunde få vårt folk til å tenke nasjonalt, til å ha tro og tillid til sig selv og kaste overbord alle importerte marxistiske meninger som har spillet fallitt, så vilde vi nok greie oss ut av alle vanskeligheter.

Det som mangler oss er først og fremst tilliden. Og det er da ikke så rart. På den ene side står et stort parti som ser folkelykken i å gjøre samfundet til en stor bikube. Rent kynisk teoretisk sett, var vel dette tenkelig, hvis man kunde gjøre praktisk talt alle innbyggerne interesseløse for alt utenfor dagens arbeide.

Ellers blir det bare å seile skuten med bunnen op, og det tror jeg en sjefartenasjon finner nok så upraktisk.

På den annen side har vi en borgerlig befolkning som tenker helt negativt. Den er opdelt i en rekke partier, som alle anser det som en personlig fornærmelse at den sannhet hevdes:

I tenker igrunnen alle likt — like negativt — kamp mot enhver modernisering av samfundet. Jeg undtar her Frisinnede Folkeparti, hvis program også viser: Retning fremad!

Begge leire må snu og det snarest — bringes til å forstå at valget er et av to: Kaos eller tillid til hverandre.

Det eneste frelsende er å søke hen imot et solidarisk samfund, hvori vi en for alle og alle for en setter samfundsinteressen over egeninteressen, og det står for mig, at dette er det ene rette.

Jeg innser at dette ennu står så nytt for mange, at de oppfatter det som diktatur.

Likese fjernt som stats-socialisme ligger for Nasjonal Samling, likese fjernt ligger utvilsomt tanken om et diktatur.

Nasjonal Samling har satt sig til oppgave å gjenopprette den gamle menning i grunnloven. Det har aldri vært de gamle fra Eidsvolls mening, at landet skulde styres av en del partiorganisasjoner, og at Stortinget skulde være et Marionette-dukketheater, hvor hver organisasjon trakk i trådene på sine dukker og fikk disse til å danse etter partiorganisasjonens ønske.

Tvertimot har det selvsagt vært meningen at landet skulde styres av en sterk nasjonal kontinuerlig regjering, som var ansvarlig overfor folkets representasjon.

Det har også vært menene fra Eidsvolls mening at de folkekårne skulde være folkets tjenere.

Den parlamentarisme som vi i de senere år har vært vidne til, har nok dessverre ikke eiet den sinnets renhet som var forutsatt. Politiske klikker har skiftet om makten, og fordelingen av statens lønnede stillinger er foregått nokså kameratslig og alt for ofte, lite tiltalende.

For mange har søkt sin økonomiske karriere gjennom stortingshvervet, og da det dessverre praktisk talt bare er undtagelsesvis at en virkelig dyktig mann lar sig velge inn i Stortinget — så er det sårt å se at der til alle mulige direktionsstillinger og lønnede hverv, vesentlig brukes stortingsmenn.

Det lar sig ikke nekte, at den form for statsstyre vi har, nærmer sig sterkt korrupsjonen.

Nasjonal Samling synes å bli den rensning og fornyelse som så mange har ventet på.

Nasjonal Samling har, som rensar og fornyer, satt først på sitt program:

Lov og rett skal håndheves uavkortet.

Dette punkt skulde det ikke være nødvendig å komme nærmere inn på, men sies bør det, at lov og rett ikke kan sees med „partiets" øine, som marxistene ønsker å kalle det. Brudd på landets lover er forbrytelse, og må behandles etter loven, og ikke etter partisyn i en jury.

Det synes mig at de punkter Nasjonal Samling har på sitt program og retningslinjer, griper så inn i hverandre og at det ene i den grad er følge av det annet, at man bør behandle det hele samlet.

Mange har festet sig ved at de store reformplaner står i motset-

ningsforhold til et skattensialshistorie, 2014

Det er lett å fordreie et programs mening, og man har derfor yndet på disse økonomiske punkter å kalle Nasjonal Samling uklar og famlende.

La mig si med en gang, at også dette angrep synes mig ytterst urettferdig. Nasjonal Samling hevder å se klart, og at dens vilje og retningslinjer er ubøielige, men detaljene for fremgangsmåten kan ikke slås fast på forhånd, da disse detaljer i høi grad er avhengige av verdenskonjunkturen.

For industrien, handelen, skibsfarten og alt hvad dertil hører, har vi allerede hatt en ganske kraftig sanering.

Så snart vi hadde løpet linen nokså godt ut, begynte den norske krone å stige, og steg fra halv gullverdi til full paritet i løpet av 2—3 år. Kronens verdi som kjøpemiddel steg fra 50 øre til 100 øre.

Vi hadde siden vært fullt sterke nok til å holde vår krone i gull, hvis ikke engelske pund hadde brutt sammen — noe som visst meget få hadde tenkt sig på forhånd.

Vi står nu likeoverfor en ordning av gjeldskrisen på landet og i fiske- og skibsnæringen, og jeg er ikke så sikker på om denne sanering er noe verre enn den forrige. Det er hederlig å få svevende forhold ordnet.

Det er så overordentlig klart at småbruk og fangstredskaper med de nuværende priser for naturalier ikke lønner sig, og at de folk som driver modernæringene må hjelpes, og det sogar nu i større monn enn de som driver industri og allerede for det meste har fått sin sanering, og når alt kommer til alt ikke har den gamle berettigelse i folket som småbrukere og fiskere.

Man har spurt — hvorledes skal dette gjøres uten ved skatter, nedskrivning av kronen eller gjeldsøkelse.

Man har kalt Nasjonal Samlings politikk for famlende fordi den har svart: „Våre linjer er optrukket, men vi må handle efter konduite“.

Jeg vil i den anledning minne om et par historiske og udisputerlige fakta, som efter mitt syn støtter Nasjonal Samlings opfatning, merkantilt sett.

I 1906—07 var hundrevis av gode bygårder i Oslo tilsalg for før-

steprioriteten. Noen få år senere var disse eiendommer vendt bort imot det dobbelte, og idag kanskje henimot det tredobbelte.

En eiendoms pris er alltid helt avhengig av avkastningens verdi.

De lave priser på livsformødenheter som vi har idag, er summen av en god høst i 1932 og menneskenes kjøpeevne.

Summen av høsten 1933 og menneskenes kjøpeevne tør vise et annet — bedre eller dårligere — resultat og således fremover.

Vi må derfor vokte oss vel for å legge til grunn øieblikkets miserable tilstand, men med en rimelig tillatt optimisme være opmerksom på, at gode og dårlige tider skifter, og at rentabiliteten er grunnleggende for en eiendoms verdi.

Imidlertid må man ikke se bort fra at der ikke bør skyes noe middel, hvor skarpt det enn være må, for å gjøre modernæringen rentabel, og i så retning synes Nasjonal Samlings linjer å være rene og ufravikelige — ikke famlende.

Er et moratorium for renter og avdrag nok til å se tiden an, så er det kommersielt sett en klok vei å velge.

Viser en senkning av kroneverdien sig uomgjengelig nødvendig, så kan man ærlig talt enn mindre nu rygge tilbake herfor enn i 1931, da hele vår skibsfart og industri ellers vilde gått overende, da de engelske pund brøt sammen. Vi må venne oss til å føle solidarisk, men det synes mig mindre grunn til å tvile på kronens fremtid enn i 1925 — ihvertfall om vi fikk renere forhold i vår politikk.

Om arbeidsløsheten har jeg tidligere nevnt, at vi likeså godt kan sette våre arbeidere i virke som å betale dem for å gå ledige og intet yde til samfundets gagn.

Dette står for enkelte forvrøvede aviser som en utgift på adskillige hundre millioner.

Men den seirende sannhet må da være at i et solidarisk samfund har vi råd, ganske som nu, til å fø og klæ enhver norsk borger. Det er bare et nasjonaltap hver arbeidsdag som går tilspille.

En sterk nasjonal regjering vilde i samarbeid med kommunene kunne sette alle ledige i arbeid.

Å innlate sig på detaljer herom har ingen interesse, da spørsmålet

synes mig selvsagt, og kun behøver å gjøres til gjenstand for en videre regulering mellem staten og kommunene.

Man vil formentlig si, at jeg feier dette spørsmål av med for stor letthet, men jeg tror det er urettferdig bedamt.

Våre og utlandets socialøkonomer er allesammen uenige på hvert enkelt vesentlig punkt.

Selv kan jeg ikke komme bort fra at den gamle hovedlov i socialøkonomien i mange forhold fremdeles er en grunnlov:

Loven om tilbud og efterspørsel.

En synd mot denne lov er det arbeidsmonopol som prøves hevdet. Frigjørelsen fra denne synd synes mig å være Nasjonal Samlings ubrytelige tese: den frie rett til å gi arbeid og til å ta arbeid.

En vanskelighet har vår unge slekt å kjempe med: at menneskene nu — takket være videnskapen — blir eldre enn før, og derfor kan utføre sitt arbeid lengere.

Det vil for neste generasjon bli bedre. Dette kan best sees av de stadig ferre første klasser i Oslo folkeskoler.

Men selv om vi må regne med å ha et relativt for stort antall voksne i landet, så har vi råd til det, hvis alle utfører gagnlig arbeid.

Man vil si at arbeidslønnen vil falle. Og det kan vel hende. Men reallønnen vil alltid bli høiere enn i et marxistisk Norge. Arbeidslønnens høide vil allikevel aldri bli vesentlig høiere enn det internasjonale lønnsnivå. Når det hos oss er høiere, så er det fordi vi har fra naturens side vært bedre stillet enn mange andre nasjoner, og fordi våre industrier har måttet finne sig i å arbeide med liten eller ingen fortjeneste, og dessverre ikke har evnet å fornye og modernisere sitt maskineri.

Dette går minst likeså meget utover våre arbeidere som over våre — nu mest — forhenværende kapitalister.

Nasjonal Samlings retningslinjer har lenge vært utarbeidet. Til valget i 1933 fant partiet imidlertid foreløbig å sette op 5 punkter, som det mente alle var enige i. Var man gått til et valg og der var blitt listeforbund med Høire, Frisinnede Folkeparti og Bondeparti

tiet, så vilde man utvilsomt fått frem de 76 menn som vilde dannet blokken for et sterkt nasjonalt ministerium, der vilde gjennomført:

1. Lov og orden og arbeidets frigjørelse. Vekk med all korrupsjon.
2. Sanering av finanserne.
3. Arbeidsløshetens radikale bekjempelse.
4. Klassekampens overvinnelse og fagforeningstyrranniets ophør.
5. En bestemt nasjonal vilje i vår utenrikspolitikk.

Det er vanskelig å se at noget av de forenede 4 partier kunde undlate å danne fundament for et ministerium med dette program.

Jeg skrev dette i Tidens Tegn

12. juli og la til:

Partiene kan hver for sig ha sine særmeninger (om fremgangsmåten og iverksettelsen). Dette

kan drøftes gruppevis — de beste særmeninger vil seire.

Nasjonal Samlings redelige hensikter blev simpelthen hånet av Høire, og da dette parti ikke godt kunde finne noget alvorlig argument mot Nasjonal Samling så gjorde det mig ondt at Høire gikk til sine beskyldninger, at Nasjonal Samling var statssocialistisk og vilde innføre diktatur.

Jeg har ondt for å tro at dette til stadighet er gjentatt mot bedre vitende

Det må tilskrives særlig uvitenhet og nødvendigheten av den slags valgfraser som skal til for å skremme barn.

Men velgerne er dessverre for Høire, ikke barn. Og Nasjonal Samling trenger visst for sin del ikke valgfraser.

Det er din viljes styrke og ikke frasers flom som engang skal veies av historiens dom!

På et av de store valgmøter fremhevet Hambro at Norge importerer mere pr. individ enn sogar det rike England og dobbelt så meget som Sverige og Danmark.

Hvad kommer det av? Det fortalte ikke Hambro. Jo, det kommer av at våre politiske frasehefter har stelt det så slett at en slik import er blitt nødvendig. Hvor meget av den import kunde ikke vært undgått, hvis våre arbeidsledige hadde brutt ny jord; og vi ikke hadde tålt et fagforeningstyrannei, som har gjort det umulig å våge å sette nye hjul igang.

Tenk også på hvor stor del av denne import er skib som vi ikke tør

bygge her i landet, da vi ingen sikkerhet har for arbeidsro.

Det er vel forsåvidt vanskelig å finne en bedre begrunnelse for Nasjonal Samlings nødvendighet enn Hambros importstatistikk.

Skulde det ikke ligge nær for et intelligent folk som det norske, som Nobel har overdrøtt å utdele fredsprisen, at vi søkte hen til sosial ening — fred og forlikelighet innen vår egen lille statshusholdning.

Det står derfor tindrende klart for mig at jeg vil gi Nasjonal Samling min stemme og jeg har i det jeg her har skrevet prøvet å forklare mine grunne hertil og til at det også forretningsmessig er riktig.

Harry Høst.